

BRENT Crude Oil (\$/b)		WTI Crude Oil (\$/b)	
26/05/2023 76.57	02/06/2023 74.94	26/05/2023 72.26	02/06/2023 70.73
<p>— Brent Crude</p>		<p>— WTI Crude</p>	
Henry Hub Natural Gas (\$/MMBtu)		Europe & Asia Natural Gas (\$/MMBtu)	
26/05/2023 2.29	02/06/2023 2.18	24/05/2023 8.78 9.58	31/05/2023 7.81 9.29
<p>— Natural Gas</p>		<p>— Dutch TTF Natural Gas — LNG Japan/Korea Marker</p>	

پویایی های بازار

نفت خام برنت دریای شمال در لندن به قیمت ۷۶,۱۳ دلار به ازای هر بشکه معامله شد. نفت خام وست تگزاس اینترمدییت در بازار کاشینگ به قیمت هر بشکه ۷۱,۷۴ دلار به فروش رفت. هر دو شاخص بازار رفتار صعودی در آستانه اجلاس وزیران نفت و انرژی اوپک پلاس در روز یکشنبه هفته جاری در وین داشته‌اند، اما همچنان قیمت‌ها ۱۳ درصد از میانه ماه آوریل کمتر است. اکثر صاحب نظران معتقدند که مقدار تولید اوپک پلاس و سهم هر کشور در این نشست دست نخورده باقی خواهد ماند. در بازار گاز طبیعی در منطقه هنری هاب یک میلیون واحد حرارتی انگلیسی (بی تی یو) به قیمت ۲,۱۸ دلار معامله شد. همین مقدار از گاز طبیعی مایع شده در بازار روتردام در اروپا به ۷,۸۱ دلار تنزل پیدا کرد. در شرق دور همین مقدار گاز طبیعی به ۹,۲۹ دلار هر میلیون بی تی یو کاهش یافت.

عوامل افزایش قیمت

➤ **وضعیت صادرات نفت روسیه:** صادرات نفت روسیه به بازارهای بین‌المللی کاهش پیدا کرده است اما هیچ نشانه قابل توجهی از کاهش تولیدی که کرملین اصرار دارد این کشور انجام می‌دهد وجود ندارد. میانگین صادرات دریابرد روسیه در مدت منتهی به ۲۸ مه، برای نخستین بار در شش هفته گذشته، کاهش یافت و به ۳,۶۴ میلیون بشکه در روز رسید اما جریان صادراتی نفت روسیه در بازارهای بین‌المللی بالا است و همچنان بیش از ۱,۵ میلیون بشکه در روز بالاتر از سطحی است که در پایان سال ۲۰۲۲ بود و ۲۷۰ هزار بشکه در روز بالاتر از سطح فوریه ۲۰۲۳ بوده که مبنای کاهش تولید این کشور قرار گرفته است. مسکو در تلاش برای متقاعد کردن شرکاء خود در اوپک پلاس است که کاهش تولید ۵۰۰ هزار بشکه در روز که قرار بود در مارس ۲۰۲۳ انجام گیرد را اجرا کرده است. این کاهش به تلافی تحریم‌های غربی و مکانیزم سقف قیمت برای صادرات نفت روسیه اعلام شد. کاهش مذکور همسو با کاهش تولید داوطلبانه که چندین عضو اوپک پلاس در آوریل ۲۰۲۳ اعلام کردند تا پایان سال تمدید شد و از ابتدای مه ۲۰۲۳ به اجرا درآمده است. روسیه همچنان بر تعهد خود به گروه اوپک پلاس که قرار است چهارم ژوئن ۲۰۲۳ برای بازبینی

وضعیت بازار دیدار کنند، تأکید دارد. با این حال، شواهد اندکی وجود دارد که این کاهش تولید انجام شده است. روسیه به تغییر مسیر نفتی که پیش از این به آلمان و لهستان از طریق خط لوله دروژبا ارسال می‌کرد به‌عنوان دلیل بالا ماندن صادرات اشاره کرده است. اما این تغییر مسیر در ژانویه و فوریه پیش از آنکه کاهش تولید اجرایی شود، اتفاق افتاد. جریان نفت روسیه از طریق خط لوله دروژبا اکنون به مجارستان، اسلواکی، و جمهوری چک محدود شده و از فوریه به حدود ۲۴۰ هزار بشکه در روز رسیده است. براساس گزارش بلومبرگ تعداد دکل‌های حفاری فعال در میدان نفتی روسیه در مارس ۲۰۲۳ کاهش پیدا کرده است. آمار مشابه برای آوریل ۲۰۲۳ نشان می‌دهد تعداد چاه‌های فعال افزایش پیدا کرده و حدود ۹ درصد از چاه‌هایی که فعالیت‌شان در مارس ۲۰۲۳ متوقف شده بود، در حال تولید هستند. براساس گزارش بلومبرگ، تولید پالایشگاه‌های نفت روسیه در ماه مه ۲۰۲۳ کاهش پیدا کرد. تولید نفت آن‌ها از ۱ تا ۲۴ مه ۲۰۲۳، به‌طور متوسط به ۵،۲۴ میلیون بشکه در روز کاهش یافت که پایین‌ترین میزان در یک سال گذشته بود. از سوی دیگر آژانس بین‌المللی انرژی اعلام کرد روسیه تاکنون در کاهش تولید نفت به میزان ۵۰۰ هزار بشکه در روز کوتاهی کرده و شاید به‌دنبال افزایش تولید برای جبران درآمدهای از دست رفته باشد. مسکو ترجیح می‌دهد شرکاء این کشور در گروه اوپک پلاس، تولید نفت را بدون تغییر نگه دارند زیرا مسکو از قیمت فعلی و سهمیه تولید نفت رضایت دارد.

➤ **تنش میان روسیه و عربستان سعودی:** شواهد نشان می‌دهد ریاض نسبت به مسکو بی‌اعتماد شده زیرا ظاهراً به توافق خود پایبند نمانده و تولید خود را آن‌طور که وعده داده بود، کاهش نداده است. در حالیکه یک روز بیشتر به برگزاری نشست وزیران اوپک پلاس در چهارم ژوئن ۲۰۲۳ باقی نمانده است، عربستان سعودی و روسیه که تولیدکنندگان بزرگ این گروه هستند، درباره سیاست تولید دچار اختلاف شده‌اند. ریاض خشم فزاینده‌ای نسبت به مسکو پیدا کرده که ظاهراً به توافق عمل نکرده و تولید نفت را همان‌طور که متعهد شده بود کاهش نداده و تلاش‌های عربستان سعودی برای بالا بردن قیمت‌ها به حداقل سطح ۸۱ دلار در هر بشکه که قیمت سر به سر نفت برای این کشور است را پیچیده کرده است. به گزارش وال استریت ژورنال مقامات عربستان سعودی عصبانیت خود را نسبت به روسیه ابراز کرده و از مقامات روسی درخواست کردند که مسکو به تعهد خود برای کاهش تولید نفت به میزان ۵۰۰ هزار بشکه در روز تا پایان امسال متعهد بماند.

روسیه اصرار دارد که تولید نفت خود را همانطور که برنامه‌ریزی شده بود، کاهش داده است. اما تحلیلگران متقاعد نشده‌اند و از آنجائیکه مسکو انتشار آمار رسمی درباره سطح تولید نفت خود را متوقف کرده است، رصد نفتکش‌ها نشان می‌دهد که حتی اگر روسیه به تعهد خود برای کاهش تولید نفت عمل کرده باشد عرضه نفت این کشور به بازارهای بین‌المللی به‌خصوص بازارهای آسیایی بزرگی شامل چین و هند که مدت‌ها تحت نفوذ عربستان سعودی و سایر تولیدکنندگان خاورمیانه بودند افزایش پیدا کرده است. روسیه با نفت ارزان‌تر، سهم بازار خود را در دو کشور هند و چین مرتباً افزایش داده و اکنون بزرگ‌ترین صادرکننده نفت هر دو کشور است؛ در حالیکه سابق بر این عربستان سعودی بزرگ‌ترین صادرکننده نفت به چین بود و عراق و عربستان سعودی به اتفاق هم بزرگ‌ترین صادرکنندگان نفت به هند بودند. برای روسیه افزایش حجم عرضه به دو کشور واردکننده بزرگ نفت در آسیا که به مکانیزم سقف قیمت ۶۰ دلار در هر بشکه گروه هفت برای نفت روسیه نپیوستند اقدام معقولی محسوب می‌شود. «ولادیمیر پوتین» رئیس‌جمهور روسیه، هفته گذشته اعلام کرد قیمت انرژی به سطحی نزدیک شده که از نظر اقتصادی معقول است. اما برای عربستان سعودی قیمت پایین ۸۰ دلار به ازای هر بشکه از نظر اقتصادی قابل توجیه نیست. صندوق بین‌المللی پول (IMF) پیش‌تر اعلام کرده بود عربستان سعودی برای متوازن کردن بودجه خود در سال میلادی جاری به قیمت نفت در سطح ۸۰ دلار و ۹۰ سنت در هر بشکه نیاز دارد. طبق گزارش وال استریت ژورنال به نقل از منابع آگاه، مشاوران اقتصادی در ماه‌های اخیر به شکل محرمانه به حاکمان عربستان سعودی گفته‌اند اگر این کشور می‌خواهد پروژه‌های بلندپروازانه شامل پروژه ۵۰۰ میلیارد دلاری نئوم به سرانجام برسد به قیمت بالای نفت در پنج سال آینده نیاز دارد. هفته گذشته پیش از این که پوتین به این نکته اشاره کند که ترجیح می‌دهد اوپک پلاس سطح تولید نفت را بدون تغییر نگه دارد، شاهزاده «عبدالعزیز بن سلمان» وزیر انرژی عربستان سعودی، به معامله‌گران درباره فروش سلف هشدار داده بود.

➤ **افزایش تقاضا برای نفت در آسیا:** آمار گردآوری شده توسط رفینیتیو اوپل ریسرچ نشان می‌دهد در ماه ۲۰۲۳ مجموعاً ۲۷,۷۳ میلیون بشکه در روز نفت در بنادر آسیا تخلیه شده است که ۵,۰۸ درصد در مقایسه با ۲۶,۳۹ میلیون بشکه در روز در آوریل ۲۰۲۳ رشد داشته و بالاترین آمار واردات از ابتدای سال ۲۰۲۳ تاکنون بوده است. عمده رشد واردات این

منطقه، در چین متمرکز شده که بزرگ‌ترین واردکننده نفت در جهان است و برآورد می‌شود ۱۱,۹۶ میلیون بشکه در روز نفت در ماه مه ۲۰۲۳ واردات نفت انجام داده که بالاتر از ۱۰,۹۶ میلیون بشکه در روز در آوریل ۲۰۲۳ است اما همچنان کمتر از رکورد واردات ۱۲,۳۷ میلیون بشکه در روز در مارس ۲۰۲۳ است. همچنین واردات نفت هند از روسیه از ۱,۶۸ میلیون بشکه در روز در آوریل ۲۰۲۳، به ۱,۹۷ میلیون بشکه در روز در مه ۲۰۲۳ افزایش پیدا کرده است. هند که مشتری قدیمی تولیدکنندگان خاورمیانه بوده مانند چین تحت تأثیر قیمت ارزان‌تر، مشتری نفت روسیه شده است.

➤ **تعیین تکلیف قرارداد سقف بدهی ایالات متحده: «جو بایدن» رئیس‌جمهور ایالات متحده، و «کوین مک‌کارتی» سخنگوی مجلس نمایندگان این کشور به قراردادی برای معلق کردن سقف بدهی ۳۱,۴ تریلیون دلاری ایالات متحده و محدود کردن هزینه‌های دولت طی دو سال آینده رسیدند. این قرارداد مانع بحران بدهی بزرگ‌ترین اقتصاد دنیا و بزرگ‌ترین مصرف‌کننده نفت دنیا می‌شود.**

➤ **وضعیت جنگ روسیه و اوکراین: خبرگزاری نووستی به نقل از شهردار مسکو گزارش داد، سه‌شنبه، ۹ خرداد ۱۴۰۲ دو پهپاد به مسکو، پایتخت روسیه حمله کردند و به چندین ساختمان این شهر آسیب رساندند. مقامات روسیه اعلام کردند پهپاد طبقات بالایی یک ساختمان مسکونی در جنوب غرب مسکو را هدف قرار داد و پهپاد دیگری با یک برج ۲۴ طبقه در جنوب غربی مسکو برخورد کرد. از سوی دیگر به گزارش رسانه‌های اوکراینی، زلنسکی اعلام کرد: «فرماندهی کل و فرماندهان عملیاتی در مورد تأمین مهمات، آموزش تیپ‌های جدید، تاکتیک‌های ما و از همه مهم‌تر در مورد برنامه زمانی ضد حمله اوکراین گزارش‌های خود را ارائه کردند.» زلنسکی جزئیات بیشتری در مورد زمان آغاز عملیات ضد حمله ارائه نکرد اما تأکید کرد: «تصمیم نهایی در مورد زمان آغاز ضد حمله گرفته شده است.»**

عوامل کاهش قیمت

➤ **کاهش قیمت نفت عربستان سعودی در آسیا: شرکت سعودی آرامکو قیمت رسمی فروش نفت سبک عرب به آسیا را در ماه ژوئیه ۲۰۲۳، ۱ دلار در هر بشکه پایین می‌آورد و بدین**

ترتیب قیمت نفت سبک عرب حدود ۱,۵۵ دلار در هر بشکه بالاتر از شاخص عمان دبی خواهد بود. یعنی پایین‌ترین رقم از نوامبر ۲۰۲۱. تحلیلگران عقیده دارند حاشیه‌های سوددهی در پالایشگاه‌های آسیا پایین است و فشار زیادی برای کاهش فعالیت پالایشگاهی وجود دارد. کاهش خرید نفت توسط پالایشگاه‌ها در بحبوحه دورنمای پایین آمدن تقاضا و حاشیه‌های سوددهی، باعث شده ارزش افزوده درجات نفت خاورمیانه در ماه مه ۲۰۲۳ کاهش یابد.

➤ **وضعیت بازار گاز اروپا:** قیمت گاز در اروپا به پایین‌ترین رکورد از اواسط سال ۲۰۲۱ نزول کرده و به معکوس شدن روند افزایشی تورم کمک کرده و مایه آسودگی خاطر مصرف‌کنندگان شده است. کاهش قیمت گاز علاوه بر اینکه از فشار بر بودجه خانوارهای اروپایی کاسته است؛ یکی از بزرگ‌ترین ابزارهای چانه‌زنی پوتین که کاهش عرضه گاز به اروپا بوده را تضعیف کرده است. بهای معاملات گاز هلند که قیمت پایه بازار اروپاست به مدت هشت هفته متوالی کاهش داشته و حدود ۲۵ یورو به ازای هر مگاوات ساعت است که پایین‌ترین سطح از ماه مه سال ۲۰۲۱ است. افزایش واردات گاز طبیعی مایع شده (ال.ان.جی.) به‌عنوان جایگزینی برای واردات گاز روسیه و زمستان متعدلی که باعث شد اروپا از ذخایر گاز به میزان کمتری استفاده کند، هم به این وضع کمک کرد. ذخایر گاز اروپا تقریباً ۶۷ درصد پر است که بالاتر از میانگین پنج ساله حدود ۵۰ درصد است.

➤ **تأیید بسته‌شدن برخی پرونده ادعایی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی علیه ایران:** آژانس در گزارش جدید خود اعلام کرده کرده برخی تجهیزات نظارتی که ایران سال گذشته دستور برچیده شدن آن‌ها را صادر کرده بود دوباره نصب کرده است. توضیحات ایران درباره ذرات اورانیوم ۸۴ درصدی با ارزیابی‌های انجام‌شده توسط بازرسان آژانس همخوان بوده و آژانس در این مرحله به سؤال دیگری نیاز ندارد. آژانس تحقیقات خود در مورد کشف اورانیوم در سایت مریوان را نیز بسته و این مسئله دیگر جزو مسائل باقیمانده نیست. با این وجود آژانس اعلام کرده که ذخایر اورانیوم ایران بیش از ۲۳ برابر حد مجاز برجام شده است.

➤ **بهبود روابط دیپلماتیک مصر و ترکیه:** دفتر ریاست جمهوری مصر اعلام کرد «عبدالفتاح سیسی» رئیس‌جمهور مصر و «رجب طیب اردوغان» رئیس‌جمهور ترکیه توافق کردند که فوراً سطح روابط دیپلماتیک را ارتقاء داده و نسبت به تبادل سفیران اقدام کنند.

تفسیر مفهومی - ناترازی برق و گاز

در چهار دهه گذشته همواره سیاستگذاران کشور بر سیاست‌های حمایتی مبتنی بر پرداخت یارانه انرژی به مصرف‌کنندگان و به عبارت دیگر انرژی ارزان تأکید داشته‌اند. نقطه اوج چنین سیاستی را می‌توان در مصوبه سال ۱۳۸۳ مجلس برای تثبیت قیمت حامل‌های انرژی دید. در ادامه امید می‌رفت با اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها در آذر سال ۱۳۸۹ ورق برگردد و شاهد روند واقعی شدن قیمت حامل‌های انرژی باشیم، اما واقعیت به شکل دیگری رقم خورد.

۱- عدم اصلاح قیمت انرژی، عامل اصلی افزایش پرشتاب تقاضای انرژی در دهه‌های گذشته بوده است. قیمت پایین انرژی، توسعه صنایع انرژی‌بر با بهره‌وری نه چندان بالا را توجیه کرده است. نتیجه چنین رویکردی رشد پرشتاب مصرف و بروز عدم توازن میان تولید و مصرف بوده است. مصرف برق و دیگر حامل‌های انرژی و عدم توجه به بهره‌وری انرژی باعث شده است که در دهه‌های گذشته در مسیری کاملاً متفاوت از دیگر کشورها حرکت کنیم و شدت مصرف انرژی ما برخلاف دیگر کشورها روندی افزایشی داشته باشد.

۲- سرکوب قیمت انرژی منابع مالی صنایع انرژی‌بر را به محاق برده است. زمانی با خرید تضمینی برق از نیروگاه‌های جدیدالاحداث، در عمل با ایجاد جریان هزینه‌ای سنگین در آینده، با کمبود منابع مالی در زمان حال فائق می‌آمدیم. اکنون برای تأمین گاز نیز مشکل جدیدی بروز کرده است. کمبود شدید گاز موجب عدم امکان تولید برق در نیروگاه‌هایی است که در سال‌های اخیر علی‌رغم تنگناهای مالی ساخته شده است.

۳- در زمینه تولید برق در ایران بخش قابل توجهی از بار بر دوش گاز طبیعی است. با توجه به کسری تراز گاز طبیعی و افزایش تصاعدی، در سال‌های آینده مرتباً این کمبود افزایش خواهد یافت. از طرف دیگر با توجه به آنکه قیمت نفت خام در بازارهای جهانی بیش از قیمت گاز طبیعی با مقدار متناسب است مناسب بوده تا گاز طبیعی در داخل کشور مصرف شده و نفت خام آزاد شده صادر شود. اما در شرایط فعلی طبق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس، پیش‌بینی شده است در صورت ادامه روند کنونی، حداکثر اختلاف مصرف گاز در فصول گرم و سرد در سال‌های ۱۴۱۰ و ۱۴۲۰ به ترتیب به ۴۵۳ و ۵۷۹ میلیون متر مکعب در روز برسد که تأمین گاز در فصول سرد سال را با چالش جدی روبرو

می‌کند. در چنین شرایطی کشور گزینه‌ای برای تولید برق، جز استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر ندارد.

۴- موقعیت جغرافیایی ایران و قرار گرفتن بر روی کمربند خورشیدی موجب شده تا کشورمان از ظرفیت قابل توجهی در زمینه دریافت انرژی خورشیدی برخوردار باشد. علاوه بر این، ایران دارای جریان‌های بادی مختلف بوده که می‌توان از آن‌ها برای تولید انرژی پاک استفاده نمود. با توجه به ظرفیت‌های به‌کارگیری انرژی‌های تجدیدپذیر در کشور و کمک شایانی که اینگونه حامل‌های انرژی می‌توانند در تنوع‌بخشی به سبد حامل‌های انرژی کشور، افزایش امنیت عرضه انرژی، پوشش تقاضای بخش‌های مصرف‌کننده، و همچنین کاهش آلاینده‌های زیست‌محیطی ایفاء نمایند؛ توجه ویژه به برنامه‌ریزی و توسعه آن‌ها در کشور ضروری است.

۵- بر خلاف دیگر کالاها که تجربه و پیشرفت علم نشان داده است که قواعد و رویه‌های بازار می‌تواند در تولید و مصرف آن‌ها تعادل ایجاد نماید، تاریخ تلاش بشری برای استفاده متعادل از حامل‌های انرژی نشان می‌دهد که بدون وجود مرکزیتی برای سیاستگذاری در حیطه انرژی نمی‌توان از شروع و ادامه بحران‌های متناوب در این زمینه جلوگیری کرد. بنابراین توصیه می‌شود تا بخش انرژی کشور دارای نهادی فرادستی گردد تا بتواند چشم‌انداز، مأموریت، اهداف، سیاستگذاری‌ها، و راهبردهای بخش‌های مختلف انرژی را هماهنگ و یکنواخت نماید. تجمیع سیاستگذاری در مسائل انرژی یک ضرورت است. تقسیم‌بندی امور انرژی در ایران به سه دسته متفاوت و اعطای مسئولیت پیشبرد آنان به دو وزارتخانه نفت و نیرو و سازمان انرژی اتمی در عمل باعث اتلاف سرمایه، موازی کاری، و در مواقعی رقابت‌های بی‌مورد گردیده است.

۶- صنایع به‌عنوان مصرف‌کنندگان عمده انرژی می‌توانند برای تأمین انرژی موردنیاز خود نسبت به احداث نیروگاه‌ها با تأکید بر ساخت نیروگاه‌های تجدیدپذیر اقدام نمایند.

در این مسیر یکی از قدم‌های توسعه برق تجدیدپذیر اعطاء مجوز ساخت نیروگاه‌های تجدیدپذیر به صنایع عمده کشور با برآورده ساختن سه شرط زیر است:

الف؛ صنایع به‌شدت انرژی‌بر، برای تأمین برق موردنیاز خود، اقدام به احداث نیروگاه‌های بادی و خورشیدی نمایند. این نیروگاه‌ها، در صورت تولید برق مازاد بر نیاز صنعت، آن را تحویل شبکه خواهند نمود و شبکه برق موظف خواهد بود، همان میزان برق را در سایر ساعات موردنیاز صنعت، به همان صنعت تحویل نماید.

ب؛ وزارت نیرو برق تولیدشده توسط نیروگاه‌های تجدیدپذیر خود تأمین، را با تعرفه صفر توسط شبکه سراسری منتقل نماید.

ج؛ وزارت نیرو در صورت کسری برق در سایر بخش‌ها، برق تولیدی نیروگاه‌های خود تأمین را به مصارفی جز مصرف موردنظر نیروگاه اختصاص ندهد.

۷- مانع اصلی در عدم توسعه تجدیدپذیرها آن است که دولت گاز طبیعی را با قیمت نازل تقریباً یک هزارم قیمت واقعی به نیروگاه‌های حرارتی تحویل می‌دهد. بسیار روشن است که با این شرایط هیچگاه تجدیدپذیرها محلی از اعراب نخواهند یافت و همچنان کشور روی خط انرژی فسیلی متوقف خواهد شد. برای حل این مشکل پیشنهاد می‌شود دولت و شرکت‌های دولتی ذیربط، سوخت تحویلی به نیروگاه‌ها را فقط با قیمت غیربازارانه‌ای عرضه کنند و متقابلاً در اجرای قوانین مربوطه، از محل درآمد حاصله، مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و قیمت تمام شده را به بنگاه عرضه‌کننده نهایی پرداخت نماید.

۸- فضای رسانه‌ای ایران در زمینه‌های مربوط به انرژی‌های تجدیدپذیر کاملاً منفعل عمل می‌نمایند. در حالیکه در دیگر کشورها بخش مهمی از سیاستگذاری‌های دولت در زمینه صرفه‌جویی و استفاده از انرژی‌های پاک از طریق رسانه‌ها برای مردم تبیین می‌شود. پیشنهاد می‌شود صداوسیما مکلف به ایجاد کارگروهی برای تشویق مردم به استفاده از انرژی‌های پاک شود.

۹- مهم‌ترین اقدام دولت دوری هر چه بیشتر از تصدیگری در بخش تولید، انتقال، و توزیع حامل‌های انرژی است. در صورت تحقق این مسئله، وجهه همت دولت به تفکر در سیاست‌های کلان بخش انرژی خواهد رفت. در این ارتباط پیشنهاد می‌شود:

الف؛ گرچه سیاست‌های ذیل اصل ۴۴ در بخش‌های دیگر تولید و به‌خصوص زیرساخت‌ها به بخش خصوصی اجازه فعالیت می‌دهد، اما همچنان فعالیت در بخش بالادستی صنایع نفت و گاز با محدودیت‌های عمده روبروست. دولت می‌تواند به تمامی شرکت‌های خصوصی اجازه دهد که انواع حامل‌های انرژی موردنیاز را اعم از نفت خام، فرآورده‌های نفتی، گاز طبیعی در اشکال مختلف آن، برق، و زغال سنگ را تولید، صادر، و یا وارد نماید. حامل‌های انرژی می‌تواند در بازار آزاد بدون تقید به نرخ‌های تکلیفی انرژی و با قیمت مورد توافق به مصرف‌کنندگان عرضه شود.

ب؛ صنایع بزرگ می‌توانند نسبت به تأمین انرژی مورد نیاز خود راساً اقدام نمایند. این بدان معناست که در صورت توانایی تولید برق با هزینه کمتر نسبت به هزینه خرید برق از دولت، صنایع مزبور ساخت نیروگاه‌های کوچک را در دستور کار قرار خواهند داد.

همکاران این شماره: حسن راعی و عباس ملکی